

„Dániában toleránsabb a filozófiai élet”

Mi keresnivalójuk akad a kis népeknek a „nagy” filozófia terepén? Mit tudnak egymásról ezek a népek? E kérdésekre is választ keresett Karikó Sándor, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Társadalomelméleti Tanszékének főiskolai tanára három hónapos dániai tanulmányútján. Filozófusokról, régiekről és maiakról, nagyokról és kicsikről, dánokról és magyarokról beszélgettünk.

● **Egy magyar filozófus oktató miért megy Dániába?**

Blaskó Bt.

Veres ács utcában induló társasházban 40-90 nm lakások leköthetők.

1996. júliusi átadással
Érd.: 06-30/451-320.

– Az aarhusi, a koppenhágai, a roskilde-i és az aalborgi egyetemen jártam. Arra voltam kíváncsi, mit tudnak ott a mi Lukács Györgyünkről. Hamarosan kiderült: a fiatal Lukácsot ismerik. Tehát számon tartják Lukács munkásságát, de csak a 20-as, 30-es évekig. Ez azért volt megdöbbentő számomra, mert – mert felfogásom szerint – Lukács a második világháború után írta fő műveit. A könyvtárak anyagát böngészve az is kiderült: még jó nevű angol szerzők sem ismerik például Lukács Ontológiáját. Ottani előadásaimban ráírányítottam a szakma figyelmét Lukács Esztétikájára és A társadalmi lét ontológiájára.

járól című, háromkötetes munkájára.

● **Mi az oka annak, hogy a dánok a nagy magyar filozófusnak csak az „ifjú hevíletben” elkövetett műveit ismerik?**

– Részben az, hogy nincs Lukács második világháború után írt műveinek angol fordítása. Aztán az is, hogy Lukács elkötelezte magát a napi politika mellett, s ebből mások arra a következtetésre jutottak, hogy ez beszívárogatott filozófiájába is.

● **Miért fontos ismerni például Lukács Ontológiáját?**

– Mert Lukács XX. századi filozófusként az egyetlen, aki

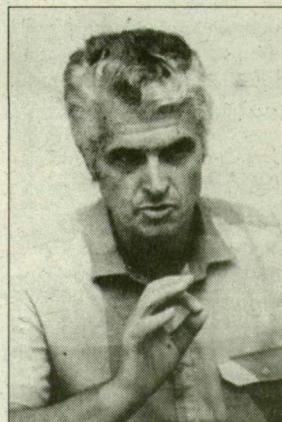
folytatta a klasszikus filozófiai gondolkodásmódot, a filozófiai tradíciót. Ennek lényege – egyszerűsítve –: a világ leírható néhány universalisztikus elvvel. A klasszikus filozófia és a posztmodern közötti szakmai vita előtérbe került, '89 után például igyekeznek kitessékelni a filozófiából Lukácsot.

● **Lukács marxista...**

– Ez Dániában sokkal kevésbé zavaró, mint nálunk. Ott toleránsabb a filozófiai élet. Például Marxról olyan tanulmánykötet jelent meg 1992-ben, ami Magyarországon elképzelhetetlen lett volna. Ott minden egyetemen jelentős és érdekes kurzusok vannak a marxi filozófiáról. Mert elis-

merik, hogy Marx nagy gondolkodó volt, helyes és helytelen megállapításokkal, amelyeket meg kell ismerni. Egyébként az ottani filozófiai élet nem csak toleránsabb, hanem hatékonyabb is, mint a hazai. Hogy mást ne említsék: ott-tartózkodásom ideje alatt több nemzetközi konferenciát rendeztek. E szempontból is nagy a skandináv államok között az összetartás. A középkelet-európai régióban is lehetne hasonló jellegű együttműködés.

● **Mit válaszol a „szakállas” kérdésre: lehet-e jelentős egy kis nép a „tudományok tudományában”, a filozófiában?**

Karikó Sándor
(Fotó: Schmidt Andrea)

– A dánok Kierkegaardra, a magyarok Lukácsra hivatkozhatnak. Ám nem szükséges, hogy egy nép kitermeljen szellemóriást. Sokkal fontosabbnak tartom, hogy az emberekben, az emberek nagyobb cso-

portjaiban a kultúra, a fogalmi kultúra iránti igény kialakuljon és megmutatkozzon. A dánok e szempontból kikerülnek minket. Az aarhusi egyetemen 400, a szegedi tudományegyetemen 70 a filozófia szakos hallgatók száma. Egyébként ott nincs korhatárhoz kötve a tanulás és a továbbtanulás lehetősége, az úgynevezett esti egyetemek is nyitottak. Jőformán mindenki beszél az angol nyelvet. Amin nem csodálkozom, hiszen sokféle formában és eszközzel támogatják a nyelvtanulást szándékot. A könyvesboltok kínálatának egyharmada idegen nyelvű kiadvány, s azok ára semmivel sem drágább a hazai könyvekénél. S nincs nap, hogy a televízióban ne mutatták be külföldi filmet – szinkronizálás nélkül. Dániában az ország lakosságának fele tanul.

Ú. I.

● Játék a játékért

A Hyppolit a kamarában

Helyes. Aligha érdekesek annyira a hajónyi járgányokban, eszelős színű jakókban mobiltelefonálgató suk-sükölők, hogy érdemes lenne rajtuk élcélni – és elrontani egy színdarabot. Ami Nöti Károly mester által becsületesen kiutalt munkára. Mai ízlésünk szerint talán csak néhány jelenete van túlbeszélve, kissé hosszú lére eresztve, de ezek is túlélhetők.

Mégis gondolkodóba ejti az embert, hogy ebben az évadban a szegedi mellett két másik színház is műsorra tűzte a Hyppolit, a lakájt. Legalább két eset lehetséges: a magyar színházi életben évek óta megfigyelhető jelenséggel van dolgunk, hogy ugyanis rejtélyes okok folytán a viszonylag könnyen áttekinthető hazai színházi kínálat kevésbé lesz változatos, mert egyszerre sok helyen adják – ugyanazt. Csak. A másik variáció: a publikum nevetni akar, méghozzá lehetőleg nem önmagán – a polgárpukkasztás, meg a nevelő hajlam kiment a színházi divatból; vidító játékok akar, csak úgy, magáért a játékért. Találni kell hát valamit az archívumban, amiben már semmi más nem érdekes, csakis a színész.

Seregi Zoltán pontosan tudta, azon áll, vagy bukik az előadás, hogy mit tud nyújtani a Schneider Mátyás fuvaros vállalkozót és Aranka nevű feleségét alakító két színész. No és persze a címszereplő. Ennek megfelelően Király Levente, Hőgye Zsuzsanna és Sinka Károly jeleneteinek finom kidolgozására koncentrált és – mintha plusz szerencseként – néhány más kabinetalakításra.

Igy kinőhetett a mezőnyból Janik László egyéni ízü, elsőprő lendületű Makáts-karikatúrája, valamint Téglás

Mindenki óvakodott attól, hogy a mostani úgazdagokat juttassa eszünkbe. Molnár Zsuzsanna dekoratív és szellemes ruhákba, hangsúlyozottan századfordulós divat szerint öltöztette a szereplőket. Dévényi Rita biztosan tudja, hogy a maiak hajlanak a posztmodern lakberendezés felé, inkább, mint vagyonokat adniak ki valamely szép, régi darabért. Nem így fest egy mostani gazdag lakás, mint ez a tágas színpadi. A poénos párbeszéd és komikus helyzetek ezer lehetőséget adtak volna az erőteljes aktualizálásra, Seregi Zoltán rendező nem élt velük. A színészeknek a koros szöveg dacára lehettek volna mai gesztusaik, jelzéseik; de túlnyomórészt a darab korában maradtak és az örökké divatos groteszk eszközeivel karikírozta. Elemelve a figurákat a földtől-valóságtól – a játék hangsúlyozott szférájába.

Hyppolitként csak a testtartása, meg a mozgásának iránya adatik szinte, mint színészi eszköz. S legfeljebb a hangsúlyok lehetnének jobban helyezettek a szövegében – különben keze-lába meg van kötve. Nehéz próbatétel, Sinka állja.

Hőgye és Király – a színpad profijai. Az előadásnak az a csúcspontja, amelyben az egyik nevezetes örökzöldet, a „Jaj de jó a habos sütemény” kezdetűt kell énekelni Hőgye Zsuzsannának. Egyedül van a színpadon, egészen addig, amíg a „világításilag” is komponált térben, a zsinórpadlástól, fenséges tempóban le nem ereszkedik hozzá – egy hatalmas habos kellektorta. A geg önmagában is hatásos, de ahogyan – ellenállhatatlanul nevetető, groteszk mozdulatokkal – Hőgye megközelíti vágyai netovábbját, azt tanítani kéne a színi iskolában. Ahogyan a színész érnybe fordítja a fogyasztékoságot (hogy tudniillik nem tud énekelni), azt is érdemes lenne külön tanulmányozni. A mozgással, gesztusokkal és hangsúlyokkal egyénített, téveszthetetlenül „hőgyés” Aranka tarol: övé a legtöbb taps, nevetés. Vagy feleznek? Király Leventével, persze. Király félelmetes mutatóvonalakat művel, fantasztikus egyensúlyozó: a szintiszta ripacszkodás határáig merészkedik a Mimivel (Andódy Olga) folytatott kettősökben, vagy táncos szólóban. És egyszer sem sért határt! Szinte lubickol a szerepben, a legjobb formáját futja, s őt még a darab zenéssége – ami a többieknek a legtöbb gondot okozza – sem zavarja. Van praxisa elvégre, és ezt professzionális módon használja.

Meg kell nézni!

Sulyok Erzsébet

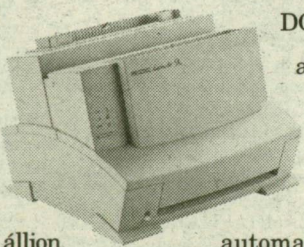

Jelenet a darabból. (Fotó: Nagy László)

HP LaserJet 5L. Itt az ideje, hogy Ön is pórázon vezesse a csúcstechnikát.

A lézermínőségű nyomtatás idáig kizárólag a nagyvállalatok dzsungelében volt őshonos. Mostanra azonban sikerült megszelídíteni és a kis irodákba is becsalogatni. A HP LaserJet 5L tartása nem igényel nagy teret, hiszen mérete mindössze 33 x 27 x 35,5 cm. Az ára minden eddig gyártott LaserJet közül a legelérhetőbb, így sok pénz sem kell hozzá. A dzsungel királya képes arra, hogy dobozából kiugorva mindössze tizenöt perc alatt harcra készen álljon. Üzembehelyezés után a HP

LaserJet önmagától bekapcsol, amint Ön nyomtatni kezd rajta. Az első oldal kinyomtatásához húsz másodpercre van szüksége, és ezt a következő hatvan másodpercben újabb négy oldal követi. Meg fog lepődni azon, hogy milyen háziassá szelídíthető egy ilyen erőteljes nyomtató. Otthonosan mozog bármilyen Windows vagy DOS környezetben, alkalmazkodva a PC erejéhez. Takarékos az energiával is, feladat hiányában automatikusan kikapcsol. Speciális étrendre sincs szüksége.

A/4-es méretig bármivel táplálható, a kártyától a főljáig. A HP LaserJet 5L-ről érdeklődjön helyi viszonteladójánál. Elérkezett a legkedvezőbb pillanat arra, hogy Ön is pórásra fogjon egyet.

hp HEWLETT PACKARD

PC-Box
Számítástechnikai Kft.
Szeged, Mátyás u. 12., Tel/fax: (62) 486-486

Digital
SZEGED, Csongrádi sgt. 83.
Tel: 62/490-576, 494-166, 488-380 Fax: 490-553

HP nyomtatók. Ahol a papír életre kel.